

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

XI. De Foro Competente Scholarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

um in ipsam Rempublicam, sed privatam etiam personam, committendum, aliò modò nequit impediri; quia Reipublicæ & privati etiam innocentis defensio cui-libet est permiffa, *citt. Panormit. n. 19. & Farinac. n. 120.*

Tertiò, quoties clericus impunè & sine sacrilegio verberari & lædi potest, ut in casibus *c. Si verò 3. V. Si verò clericus, de Sent. Excom. Sc.* quòd ejus, ut curiæ Ecclesiasticæ tradatur, apprehensione minùs, quàm percussione lædi videatur Ordo clericalis, *citt. Panormit. n. 11. & Farinac. n. 123.*

ARTICULUS XI. De Foro Competente Scholarium.

SUMMARIUM,

187. Speciale Forum sortiuntur Illustres, Milites, Uxor.
188. Et Literarum Studiosi:
189. Quis coram Magistratu Academico conveniuntur:
190. Si sint in Matriculam relati:
191. Etsi studia non invigilent,
192. Aut in patria sua operam dent.
193. Forò Academicò gaudent in Civilibus,
194. Et Criminalibus, etiam gravioribus causis,
195. Sive Jus sive ratio spectetur:
196. Quas spectans jurisdictio firmatur Praxi:
197. Etsi in quibusdam Academijs sit restricta.
198. Preventionis effectum superveniente Scholario privilegio impediri afferentium,
199. Et negantium verior Opinio.

200. Idem Forum etiam sortiuntur Scholares Clerici:

201. Non tamen communi, Episcopi favente:

202. Sed speciali Jure,

UNdecimò, quædam alia personarum genera speciale forum sortiuntur ratione Privilegii; sic enim Miles armatus conveniendus est coram Magistro militiæ, *l. Unica C. In quibus causis milit. & Illustres in Criminalibus, Procuratorem non admittentibus, coram Principe, ab eòve delegato, l. fin. C. Ubi Senator. vel Clariss. conven. Sic uxor coram iudice mariti convenitur, l. Cum quadam 19. ff. de Jurisdic. cujus forum etiam post istius obitum sortitur, donec alteri nubat, l. Filij 22. ff. ad Municipal.*

Simili modò Literarum Studiosis insignis Fori Privilegium ab Imp. Friderico I. Barbarosa sive Anobarbo, à ruffa barba dictò, indultum est *Aurb. Habita C. Ne filius pro patre*, apud Roncalias mente Novembri 1158. publicata: cujus fragmentum est, *Si litem eia Scholaribus quoviam super aliquo negotio movere voluerit, eos coram Domino vel Magistro suo, vel ipsius Civitatis Episcopo, quibus hanc jurisdictionem dedimus, conveniat.* Circa quam Constitutionem, sicut, an utroque Domini & Magistri nomine una eademque Academiae Rectoris, vel diversæ, ejus scilicet & Magistri seu Professoris personæ intelligantur, ambiguum: ita ferè receptum est, neutro extraneam, sed Academicam personam utroque denotari. Quæ autem illa, vel interpretatur, vel introduxit Magister Usus seu consuetudo; hodie enim in plerisque Studiorum Universitatibus eligi solet Rector: qui Imperiali sanctione & moribus datam jurisdictionem exerceat; & inter ipsos Studiosos aliòve

aliòve subditos Academicos, atque eos etiam, à quibus illi super aliquo negotio conveniuntur, de Senatùs ex Professoribus constantis consilio jus dicat, Gilken in *Auth. Habita cit. n. 60.* Ubi

190. Dubium est, quinam veniant nomine & numero Scholarium, ut forum Academicum fortiantur. Certum est, hoc neminem fortiri, nisi in album sive Universitatis matriculam sit relatus, ut *arg. l. Ex eo 42. ff. de Testam. milit. § l. 1. C. de Advocat. divers. jud.* tradunt Francus in *Proem. 6. Decretal. n. 12.* Dominic. *ibid. n. 23.* & Donell. in *Auth. cit. n. 6.* Nisi immatriculationem non exigat aliquis Universitatis Consuetudo.

191. An ultra immatriculationem exigatur, ut studiis operã navet, & lectiones aliàsve exercitationes literarias frequentet, DD. in controversiam vocant. Sunt enim non pauci, qui id absolutè negent, aut affirmant. Illi; quòd *Auth. cit. sermò* expressè sit de iis, *Qui causã studiorum peregrinantur, & quorum scientiã totus illuminatur mundus*: quæ verba, cum cessatoribus, ut vocamus, sive otio tempus terentibus, vel à bonarum artium ac scientiæ comparandæ studio aliena sestantibus non congruant, specialis Fori & cæteræ Scholarium prærogativæ ad eos non pertinebunt, *arg. Regulã c. Cum cessante 60. de Appellat.* Isti verò, cum; quòd, Fori Academici privilegium à cessatoribus & otiosis scholaribus ipso Jure amitti, nusquam disertè cautum: & publicæ utilitatis intuitu conditæ legis ratio ejus dispositionem non restringat, per tradita ab Everhardo *Legal. arg. loco 78. n. 7.* cum verò; quòd, personam in matricula descriptam de foro Academico esse, præsumatur, donec contrarium doceatur, Gaill. *Lib. 1. Observat. 21. n. 11.* Et si id non præsumeretur, sub prætextu cessationis jurisdictionis & autoritas Aca-

demica ab extranea, & desideribus studiosis ipsismet, non rarò ludibrium & injuriam pateretur.

Posterior hæc ratio, sicut præponderat, sic vim non omnem admittit in contrarium militanti; quæ tamen ipsa, licet diligentia & Divinarum humanarumque rerum Scientiæ comparatæ testimonia præmiãque, literatorum gradus & munera publica ad desides & otiosos non pertinere, persuadeat, ab iis tamen, antequam nomina è matricula aboleantur, Fori & cætera privilegia, toti Scholarium Ordini concessa, ipsò Jure & studiorum neglectu amitti non evincit; cum, quòd id non tam in probrum, ipforù quàm Academici Magistratùs contumeliam & cum extraneo collisionem redundaret: tum verò; quòd, cum Clerici & milites toti suo Ordini concessis prærogativis extracausi Jure expressos, non excidant, antequam gradu suo dejecti aut soluti sacramentò mittantur, *c. Cum non ab homine 10. de Judiciis § l. fin. ff. de Re militari*, idem statuendum sit de Scholari; ut extraneæ non subdatur, donec ob ignaviam excludatur: & quòd moderna atque ad multa incommoda præcavenda providè introducta praxis habet, Ordinario loci judici denuntietur, ut cum Bartolo in *l. Ex eo cit. n. 8.* Franco *cit. n. 12.* Tiraquello *de Cessante causa p. 1. n. 214.* & aliis docet Gilken *n. 13.*

Dubium secundò est, an Fori & cæ- 192
teris *Auth. cit.* privilegiis gaudeant studiosi, in patria sua studii operam navantes. His certè litem movent & favorem aliquem ab Imp. indultum in *Auth. cit.* negant Baldus *n. 3.* Salicet *n. 2.* & Sichardus *n. 9.* propter verba, *Qui studiorum causã peregrinantur, & qui amore scientiæ exulant*, quæ ipsos non afficiunt suæ significationis vi, cum loci Originarii & cives peregrinis atque exulibus maximè

N 3 opponantur

opponantur : & quod continent, privilegium extensionem non admittat, c. Porro 7. de Privileg. §. I. §. 1. & 2. ff. de Jure immunis.

Verum, quia verbis illis subiecta de Scholaribus dispositio ad externos non restricta, sed generalis est : & ratio principalis ; quod eorum scientiâ totus illuminetur mundus & ad obediendû Deo & Nobis Imperatori, vita subditorum informetur : quæ ratio, cum studiorum causâ peregrinantes & quasi patriâ exules non magis, quàm indigenas & Originarios complectatur, ad hos quoque ejus intuitu indulgæ specialis fori & cæteræ Scholarium prærogativæ *Auth. cit.* concessæ pertinebunt, ut arg. *Proëmij 6. Decretal. in cit. Auth. cum Angelo n. 6. & Rebuffio V. Peregrinatur*, defendit Glîcken n. 21. Proculus æquiore hac de re sensu facit Juris optima interpret consuetudo, & ratio ipsa ; quia ad Fori & reliqua privilegia concedenda Imp. moverunt per se sufficientes rationes duæ. Una ; quod studiorum causâ patriâ à Scholaribus deferatur ; altera & principalis ; quod eorum scientiâ illuminetur mundus & vita subditorum informetur. Quando autem aliquid statuitur ex duabus causis, quarum singulæ per se sufficiunt, ejus statuti dispositio locum habet. dummodo earum altera & principalis subsistat, arg. l. *Regula 9. §. 1. V. Et licet. ff. de J. & F. 7. Panorm. in c. Ex parte 14. de Convers. conjug. n. 8. & Tiraquell. l. cit. limit. 22. n. 22.*

193. Dubium tertio est, an *Auth. cit.* data jurisdictio se extendat ad causas studiorum Criminales. Civiles eam complecti liquet ex verbis, *Si litem eis quispam super aliquo negotio movere voluerit.*

194. Ex iisdem, & quibus ea subijciuntur verbis, ut nullus ob delictum sive debitum aliquod damnum eis inferat, eam ad cau-

sas Criminales quascunque extendi, viriliter propugnat Scipio Gentil. *Lib. 3. de Jurisdic. cap. 17.* Pacius de Studios. *Privileg. cap. 9. n. 13.* Limnaus *Tract. 8. Jur. Publ. Roman. cap. 9. n. 33.* Mendo de *Jure Academico Lib. 1. q. 20. à n. 454.* & alii ; quod litis nomine generali non Civiles duntaxat, sed Criminales etiam causæ veniant, l. *Properandum 13. pr. C. de Judicis l. fin. C. Ut intra cert. temp. Criminal. §. 1. Qui crimen 36. C. de His, qui accus. & has quoque negotii vocabulum complectatur, l. 1. pr. §. 1. ff. de Calumniar. §. 1. In Criminali 5. C. de Jurisd. Omn. jud. præsertim si vocabula ista accipiantur generaliter : & ut *Auth. cit.* referantur ad paulò ante præmissa verba *Ob delictum sive debitum.* Id ipsum desumunt ex verbis, *Quibus hanc jurisdictionem dedimus* ; nam etiam hæc Academico Magistratui generaliter & cum exemptione à jurisdictione ejus, qui de utroque causarum genere cognoscendi potestatem aliàs haberet, ab Imp. per Constitutionem seu legem data, & quoad neutrum causarum genus sibi alterive reservata Civiles & Criminales causas comprehendit, arg. l. *Si in aliam 7. §. fin. §. 1. Idem 8. ff. de Offic. Proconsul.* quia quoties Princeps jurisdictionem saltem Ordinariam (qualis, cum à Lege descendat, Academica est, l. *Et quia 6. ff. de Jurisd. omn. jud.*) indistinctè concedit, merum quoque Imperium, ac proinde Criminales causas spectantem jurisdictionem conferre censetur. Cum beneficium Imperatoris plenissimè interpretandum sit, l. *Be, nescium 3. de Constit. Princip.* maximè illud, quò is alicui hominum Reipublicæ utilium, ut *Auth. cit.* Fridericus I. Scholarium Ordini amplissimè prospicere & cavere voluit ; ne extraneorum judicium injuria à scientiæ comparandæ studio facile avertatur.*

Non pa-

Non parum huic *Aurb. cit.* explicati-
 onis roboris addit; quòd, cum eà Imp.
 judicis loci Ordinarii jurisdictioni Lite-
 rarum studiosos subtraxerit in causis Pe-
 cuniariis & Civilibus, multò magis id fe-
 cisse censendus sit in Criminalib⁹, partim;
 quia scholares criminum rei injuriæ ab
 extraneo judice inferendæ magis obnoxii
 esse videntur: partim verò; quia cui ju-
 risdictio denegatur in minoribus Civilibus
 negotiis, multò magis in majoris
 præjudicii & Criminalibus causis cense-
 tur denegata, *l. Relegatorum 7. §. fin. ff.
 de Interdict. Et releg. Uti que enim absur-
 dum est, ut in ejus salutem & existimatio-
 nem quispiam valeat proferre sententiam,
 cujus de nulla re possit pecuniaria judica-
 re*, Rescriptum Imperiale est, *l. fin. C.
 de Agent. in rebus*: quod etiam evincit
 argumentum à contrario ductum, ex Reg.
Cui licet. 53. in 6.

196. Eandem explicationem firmant In-
 primis exempla & Praxis Universitatum,
 numerò, nomine & autoritate cæteris
 potiorum: quarum proprii Magistratus
 jurisdictionem suam ad Scholarium
 causas Criminales generatim extendunt
 vi *Aurb. cit.* eamque declarantium ac sta-
 bilientium Privilegiorum, à Principibus,
 quorum autoritate fundatæ & liberalitate
 dotatæ sunt, indultorum, apud *citt.
 Limnæum n. 37. & Mendo n. 466.* In
 hac quoque florentissima Universitate In-
 golitadiana Magistratus Academicus in
 quantumcunque graviter delinquentes
 procedere consuevit; memini enim, non
 ita pridem studiosum furti Sacrilegi, &
 ante hunc alios homicidiorum perpetra-
 torum reos ab illo extra totum Baviaræ
 Ducatum, Serenissimis Electoribus non
 ignorantibus, & non improbantibus, re-
 legatos, refert Pranob. & Clarif. Antec-
 cessor & Universitatis nostræ insigne de-
 cus D. Manzius *Palatin. decis. 9. 100. n.*

19. Deinde studiosorum delinquentium
 ab extraneo comprehensorum ad Acade-
 micum Magistratum remissiones & de Fo-
 ri competentia quandoque inter eos natæ
 concertationes. Et demum autoritas
 DD. calculo tam frequenti in eam conce-
 dentium, ut aliter pronuntiantes, quasi
 compertæ veritati repugnarent, Horat.
 Lucius, Hæreticos vocare, non dubitavit
Privileg. Scholar. 96. in fine.

Neque eam infringit aliorum DD. 197
 & Academiæ sensus aut usus; quia
 illorum fundamenta eruditè subruit, &
 pleraque, in Clericis & Militibus specia-
 lis Fori Privilegiò munitis solvenda, in
 autores suos retorquet *citt. Mendo à n.
 439.* Istis verò Jure competens jurisdic-
 tio autoritate & Ordinationibus Prin-
 cipum, in quorum territoris sunt sitæ,
 in fundationis limine vel postea est re-
 stricta: eamque restrictioni obnoxiam
 esse, extra omne dubium est; quia jux-
 ta dicta *Lib. 1. Tit. 2. à n. 32.* statutis suis
 Juri communi derogandi non carent po-
 testate; cum in Principe omnis jurisdic-
 tio resideat, ab eoque perinde, ut à mari fon-
 tes, fluat ac refluat: concedi & revocari,
 ampliari & restringi possit, per tradita ab
 Imola in *l. 1. ff. de Jurisd. omn. jud. &
 Panormit. p. 2. Consil. 6. n. 2.*

Dubium quartò est, an ergo à judi- 198.
 dice loci delicti commissi vel celebrati
 contractus vel solutionis promissæ per ci-
 tationem præventus, si Scholaris fiat, ca-
 usæ remissionem ad judicem suum Acade-
 micum petere queat. Id certè cum Bo-
 logneto in *Aurb. cit. n. 220.* sustinent
 Rebuffus de *Privileg. Scholar. privileg.
 153.* Horat. Lucius *Tract. cit. privileg. 66.*
 & Petr. Barbosa in *l. Si quis posteaquam
 7. ff. de Judiciis n. 113.* eà ducti ratione;
 quòd specialis fori privilegium *Aurb. cit.*
 Scholaribus indultum, sit ob bonum pub-
 licum, ad cujus conservationem ac pro-
 motionem

motiōnem bonarum artium ac disciplinarum studium ex fine suo tendit.

199. Verum, quia, specialis & Ecclesiastici fori privilegiō non obstante, is, qui ante assumptionem Clericatus, vel Religionis ingressum à Seculari iudice per citationem prævntus est, coram isto respondere usque ad causæ definitionem tenetur, juxta dicta à n. 155. iudicium contra eum, qui antequam Scholaris fieret, sive à proprii domicili, sive à loci delicti, contractus vel solutionis promissæ iudice per citationem prævntus est, inchoatum continuari poterit etiam, postquam in Scholarium numerum & matriculam est relatus. Ratio est; quia ut n. 174. dictum est, prævntionis effectum non impedit superveniens privilegium impetratum ad instantiam, imò & motu proprio à Principe concessum, arg. l. Si quis cit. § 1. Cum quadam 19. ff. de iurisdic. cum; quia iudicium, ubi inchoatum est, ibi & finem accipere debet, l. Ubi acceptum 30. ff. de iudicis: tum verò; quia Princeps privilegium etiam motu proprio concedens, si non exprimat, tertio in jure suo præjudicare voluisse, non præsumitur, arg. l. Supplicatione 2. Ut lite pend. § 1. Prator ait 2. §. 6. ff. Ne quid in loco publ. Gabriel Lib. 2. de iudicis concl. 4. n. 20.

Neque hac in re Scholaribus, causæ remissionem petentibus, patrocinatur; quòd Academici fori privilegium ipsis indultum sit favore boni publici; quia hujus etiam intuitu & favore clericis indultum est privilegium fori Ecclesiastici, arg. l. 1. ff. de J. & J. cujus §. 2. Publicum jus in Sacris, in Sacerdotibus &c. consistere dicitur, & c. Si diligenti 12. hâc Rubr. Ubi Innocentius III. fori Ecclesiastici privilegium clericorum renuntiationi obnoxium non esse, ait; quòd sit Beneficium totè collegio Ecclesiastico publicè indultum: cui

privatorum passio derogare non potest; & tamen eò prævntionis effectus non impeditur; quòd huic in ejus concessione derogatum non sit. Cùm ergo prævntioni derogatum etiam non sit Aurb. cit. ejus effectus, superveniente Academici fori privilegiō, nullatenus impediatur, ut rectè arguit Oliva de Foro Eccles. p. 3. q. 33. n. 45.

Dubium quintò est, an Academico Magistratui jurisdictio competat in Clericos literarum studiosos. Quòd affirmant, eamque in rem Aurb. cit. allegant cit. Mendo q. 21. n. 468. & Gilcken n. 22. Sed hoc perperam; nisi eam Constitutionem ostendant canonizatam; cum enim ea sit imperialis, Clerici Scholares, licet istorum Ordini indultis gaudeant favoribus, ab Imp. tamen data; aut alteri jurisdictioni ipsâ, si canonizata non sit, subijci non poterunt, per ea, quæ in c. Ecclesia 10. de Constitut. à Panormit. n. 37. aliisque Interpp. & supra tradita sunt in Proëmio Art. 6. n. 115.

Quare in primis juxta dicta n. 108. Clerici, studiorum causâ in Academicis versantes perinde, ut à cujuscunque alterius, ab Academici quoque Magistratûs Secularis jurisdictione in utroque, tam Civilium quàm Criminalium, causarum genere sunt exempti. Deinde, Jurisdictione in eos, si Episcopo loci Ordinario competat, fundatur in Jure Communi, sicut Ecclesias, Monasteria aliâque Sacra & Religiosa loca, can. Omnes Basilica, 16. q. 7. can. Monasteria, 18. q. 2. c. Constitutum 6. c. Cùm dilectus 8. &c. de Domib. Relig. ita Clericos cæterasque personas Ecclesiasticas, speciali Jure non exemptas, ei submitte, can. Nullus 2. § 14. can. De persona 35. &c. 11. q. 1. c. Quantò 7. c. Licet 17. c. Irrefragabili 13. de Offic. Ordin. &c. Cùm Episcopus ibid. in 6.

Demum, si jurisdictionem in eos ob-

tineat

tineat Universitas Ecclesiastica: vel, si ista Secularis sit, aliquod ejus Collegium ex Professoribus clericis, majorem saltem partem, conset, ea neque in *Autb. cit.* neque in communi scripto, sed speciali tantum Jure fundatur; ac proinde necessarium est; ut vel Privilegiò Apostolicò, vel concessione Episcopi in limine fundationis, aut post hanc, Capituli consensu accedente, vel Consuetudine, seu potiùs Præscriptione Canonica, vel alicujus Transactionis seu amicabile compositionis viâ, vel sententiâ judicis, quæ in rem judicatam transit, aut arbitrorum pronuntiatione sit obtenta; quia his tantum modis, sicut Ecclesia, sic etiam Clerici & cæteræ personæ Ecclesiasticæ Episcopi loci Ordinarij jurisdictioni subtrahuntur, & alteri jurisdictioni subijciuntur, ut *Lib. 5. Tit. 33. à n. 68.* ostendatur.

ARTICULUS XII.

De Foro Competente
ratione Prorogationis.

SUMMARIUM.

203. Reus forum sortitur ratione Prorogationis:
 204. Quæ variis modis fit,
 205. Et varias exigit conditiones.
 206. Locum etiam habet hodie:
 207. Non tamen in Feudalibus,
 208. Principi reservatis, ab eoque avocatis,
 209. Vel Appellationis causis.
 210. Neque in Criminalibus in præjudicium judicis Ordinarij:
 211. Aut in spiritualibus,
 212. Etiam non Sacramentalibus causis.
 213. Clericus cum consensu Episcopi non prorogat Jurisdictionem Secularem.

214. Differentia inter Prorogationem & delegationem:

215. Idem sine consensu proprij expresso se non subijcit Episcopo alieno:

216. Et si id queat tacite.

217. Exempti, et si nequeant contentiosæ:

218. Voluntaria tamen Ordinarij jurisdictioni de subijcere possunt.

DUODECIMò, Forum reus sortitur ratione Prorogationis: quæ voluntariè consentit in judicem non suum, sive se subijcit jurisdictioni ejus, cui aliàs vel omninò, vel in causa, in qua ejus jurisdictionem in se extendit, non est subjectus, *l. 1. §. 1. Consensisse 2. pr. ff. de Judiciis*: quod quatuor ferè modis contingit; aliquando enim Jurisdictio prorogatur à persona ad personam: sicut fit, cum alieni subditi mutuo consensu se subijciunt alicujus, non sui judicis, jurisdictioni; ut de causa inter ipsos controversa cognoscat, *ll. cit. §. 1. Si convenit, 18. ff. de Jurisdic.* Aliquando à causa vel re ad causam cum ea, ad quam judicis jurisdictione se extendit, non connexam: vel connexam quidem, sed majorem, prout contingit, cum judicis de causis, centum aureos non excedentibus, cognoscere valentis jurisdictioni se submitunt, super majore summa litigantes, Maranta *de Ord. judic. p. 4. dist. 12. n. 3.* Aliquando à tempore ad tempus, si certum tempus, intra quod causa terminanda fuit, partium & judicis consensu protrahatur; ut hic de ea etiam post illius lapsum cognoscere & pronuntiare possit, *c. De causis 4. de Offic. deleg. §. 1. Consensisse cit. §. 2.* Aliquando à loco ad locum, ut, si causa inter partes controversa de uno ejusdem territorii seu jurisdictionis loco, partium consensu ad alium ejusdem, aut accedente judicis illius loci consensu, ad locum jurisdictionis sive territorii alterius transferatur, Maranta *cit. n.*